

dítás is sokkal hivebb lett volna, ha franciából fordítjuk a színpadi művet s az eredeti szóképeknek, szójátékoknak megkapjuk az adakvát magyar kifejezőjét.

Ferenczi Ibolya, akinek ebben a darabban a főszerep jutott — elemben volt. Gazdag skálájú igazán élvezetes játékot nyújtott, mert a szerep-adta lehetőségeket nem hagyta kihasználatlanul. A szép szövegmondáshoz könnyed játék és rendkívül finom mimika párosul — egészen belefeledkeztünk a játékba. A többi szereplőről nem mondhatjuk el ugyanezt, mert Ferenczi Sauvajont játszott, a többiek a komédia villanásaiban röpdöstek ide-oda. A szerző három jellegzetes alakja; a számító angol diplomata, a lángoló lengyel művész és a felelőtlenül könnyelmű francia nem volt határozott vonalakkal megfogalmazott alak. Sántha Sándor Sir Michel Normanja idegen hangsúllyal igyekezett angol figurát adni; Dudás Lajos — igaz, megnevettetett bennünket — de inkább cirkuszi zenebohócot játszott, sem mint egy megszállott lengyel zongoraművészt. Versegi József most semmi mást nem adott, mint jó megjelenéssel szövegtolmácsolást.

Denise anya három gyermeke csupa elevenség. Bocskovics Rózi Martine-ja üdéséggel elhitette ezt velünk. Fargó Árpád elég simán játszotta a WALTER-t, csak a pózaitól kell megszabadulnia, Péter László sihederre érdekes, egyénien megfogalmazott, de kevésbé kidolgozott alak volt. Szabó István, aki a család öreg barátját alakította, ezuttal nem találta föl magát a színpadon, Juhász Anna az ő megszokott szerepkörében brilirozott, a kisebb szerepekben pedig Raczkó Ilus, Godányi Zoltán és Sántha Baba léptek föl. Dejánovics Mihájló díszletterveiből a franciás könnyedség hangja jutott kifejezésre a színpadon.

Egy vajdasági mű

A topolyai Népszínház munkája színházi törekvéseiben is figyelmet érdemel, mert fokozottabb érdeklődéssel fordul a hazai színpadi szerzők művei felé. Az utóbbi években minden évadban találkoztunk a topolyai színpadon ösbemutatóval — az idén a választás szerb színpadi szerzőre esett, hogy művét magyar fordításban ismerje meg a közönségünk.

Szubotics Velimir (a zombori Népszínház színésze) Vajdaság történelmileg adott témáját vitte színpadra; népeink testvéri együttműködését a háború, a megszállás, a népi forradalom éveiben. Mintha Vajdaság igazi arcát kereste volna a műben. Témája, alakjai emberi sorsok: emberek. Ezért is viseli a darab ezt a címet „Emberek”. Újabb bizonyosság hát, hogy vidékünk rengeteg drámai témát hordoz magában, összetettségénél fogva egyedülálló is, csak akadjon alkotója.

Szubotics Velimir a közvetlen környezetét dolgozta föl, egy kicsit úgy, mint aki történelmi távlatból állítja be alakjait, mintha megszerezte volna hozzá a szükséges distance-ot, hogy ne kelljen pusztán a fehér-fekete színeket alkalmaznia. Van ebben valami mai humanizmusunkból is, csak még a mérték bizonytalan, mert a színkeverések valahogy elmosódottá teszik az alakokat, amj regényben sokkal megengedhetőbb mint drámában, ahol mindössze pár vonal mond el mindent. A szerző merész hangja és alakábrázolása valóban egy-két remekbeszabott figurát állított elénk: Mitár gazda tipikus bácskai paraszt, a maga bizarrságában és egyszerűségében is okos paraszt, túljár a csavaros eszűek fején. A másik feledhetetlenül szép alak Szimona, a zsidó lány, aki Mitár gazda házában talál menedéket a megszállók elől: a

harmadik Szmilyka, a gazda felesége és Szasa, a fia. A mellékalakok természetes és mesterséges színfoltok ebben a környezetben; a volksdeutcher főhadnagy megszelídített halvány mása annak, ami valójában az emlékeinkben él, mert a történelmi emlékek is tudnak ercéleket megörökíteni és jó hogyha a szerző számot vet velük: hitelesebb kortörténeti képet ad és maradandóbbat is.

Ennek a színműnek van drámai feszültsége, s ezt még fokozza Garay Béla rendező, aki igyekezett a játéklehetőségeket mindvégig szcenikailag is érvényesíteni. A dikcióban ugyan éreztünk valami erőltetett vidékiességet, ami a couleur locale-t volt hivatva szemléltetően jeleníteni, de a darab hangulata azért többé kevésbé egységes maradt s a cselekmény élvezhetőségét nem igen csökkentette le.

Mitár gazda szerepében Nagygellért János igényes színészi teljesítményt adott. Egyszerű, közvetlen eszközökkel dolgozott, mint aki nem a teatráltásban keres magának mankót, hogy mondanivalójának megfelelő hangsúlyt adjon. Dicséretére váljék, hogy ez sikerül is neki. Majdnem ilyen elismerő szavakkal kell nyilatkoznunk Kiss Júlia Szmilykájáról is; ilyen alakításoknál a „művészi” jelzőt nem lehet túlzásnak tekinteni mégha kisszínházról is van szó. Kollár Péter (Szasa) komoly fejlődésről tett tanúságot, Lőrinc Lajos ismét meggyőzött bennünket arról, hogy leleményes színész, Sinkó István már legyűrte modorosságait s realisabb eszközökkel él, viszont Karna Margit játékán bizonytalanságot éreztünk: a majd kétesztendő színvonal gyakorlat hiányzott, amely nélkül a szerep nem lehet más, mint a szöveg pusztá tolmácsolása.

ÍRÓK — KÖNYVEK

Török Gyula:

PORBAN

A Testvériség-Egység egy kevésbé ismert, értékes magyar regényt adott kezünkbe. Túlzás az előszónak az a megállapítása, hogy „máig is egyedülálló társadalmi regény”, de mindenesetre sok szempontból érdekes alkotás. A magyar falu elevenedik meg előttünk. Tulajdonképpen a haldokló, az új társadalmi körülmények között csak vegetáló közép-nemes osztályról szól, de amit mond az általános érvényű a falusi életformára. Mert a falut látjuk a maga mozdulatlanságával, évszázadokig változatlan életmódjával, és ebben úgy élnék az emberek, hogy nem is mernek semmi szebbet, nagyobbat akarni; földéhségbe, duhajkodásba, szerelembe, pletykába fojtanak el minden kételyt, elégedetlenséget. Még mindig Ohnetet olvassák, nem tudnak semmit a világról, a problé-

mákról, csupa közhelyben beszélnek és még szomorúságuk is csak a régi formában tud kifejezésre jutni. Jellemző falusi vonás, hogy látszólag mégis zavartalanul boldogok.

Kender Pál tragédiája, hogy szembenézett a világgal, önmagával. De nemcsak ez, hanem az is, hogy dibdáb határozatlan ember. Osztálya tette azzá. Ez a két tényező együtt alkotja problémáját. Mert ahhoz, hogy a falusi életforma tragédiává legyen, kell egy ember, aki elégedetlen vele és mégsem tud kitörni belőle. Így lesz Kender Pál sorsa egyben osztályának, egy haldokló osztálynak sorsa is. Sajátos egy osztály a közép-nemesség. Osztálya és gazdasági helyzete szabadabbá teszi mint a parasztságot. És eljut az elégedetlenséghez. Ezért tudott 1848-ban a nemzeti mozgalom élére állni — azt hitte, Ausztria ellen harcol, pedig csak elégedetlen volt azzal, hogy a feudalista keretekben fejlőd-